

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 82 0 P 001321 13 Rev
Banjaluka, 26. novembra 2015. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija: Stake Gojković, predsjednika vijeća, Merside Bjelobrck i Senada Tice, članova vijeća, u pravnoj stvari tužilaca: T.H. iz S., S.K. iz S., V.K. iz J. i S.G. iz J., koje zastupa punomoćnik B.L.A., advokat iz S., protiv tužene Opštine S., koju zastupa Pravobranilaštvo Republike Srpske, Sjedište zamjenika V., radi naknade štete, vrijednost spora 281.000 KM, odlučujući o reviziji tužilaca, protiv presude Okružnog suda u Bijeljini, broj: 82 0 P 001321 13 Gž od 27. avgusta 2013. godine, na sjednici održanoj 26. novembra 2015. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se djelimično uvažava, presuda Okružnog suda u Bijeljini, broj: 82 0 P 001321 13 Gž od 27. avgusta 2013. godine, ukida u dijelu kojim je preinačena presuda Osnovnog suda u Srebrenici, broj: 82 0 P 001321 08 P od 29. marta 2013. godine i odbijen zahtjev u stavu 1. izreke prvostepene presude kojim je prvostepeni sud izrekao da se tužena može osloboditi svoje obaveze ako tužiocima isplati ukupan iznos od 81.767,92 KM i to tužiteljicama: T.H. iznos od 49.060,70 KM, S.K. iznos od 16.353,62 KM, V.K. iznos od 8.176,80 KM i tužiocu S.G. iznos od 8.176,80 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom od 01. januara 1998. godine do isplate na ime naknade štete za rušenje stambenog objekta, kao i odluka o troškovima parničnog postupka, te se predmet u ovom dijelu vraća istom sudu na ponovno odlučivanje.

U preostalom dijelu revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Srebrenici, broj: 82 0 P 001321 08 P od 29. marta 2013. godine, djelimično je usvojen tužbeni zahtjev, tako što je obavezana tužena da izvrši potpunu rekonstrukciju i izgradnju porodične kuće u suvlasništvu tužilaca upisanu u zk. ul. br. 210 k.o. S., na parceli k.č. br. 1/64 po starom premjeru, što po novom premjeru odgovara kući izgrađenoj na k.č. broj 1/64 upisanoj u PL br. 38 k.o. S., tako da tužiocima uspostavi stanje kakvo je bilo prije nastanka štetnog događaja, u roku od 30 dana, alternativno da se tužena može osloboditi svoje obaveze ako im isplati iznos od 81.767,92 KM i to: tužiteljicama T.H. (dalje: prvotužiteljici) iznos od 49.060,70 KM, S.K. (dalje: drugotužiteljici) iznos od 16.353,62 KM, V.K. (dalje: trećetužiteljici) iznos od 8.176,80 KM i tužiocu S.G. (dalje: četvrtotužiocu) iznos od 8.176,80 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom od 01. januara 1998. godine do isplate, na ime naknade štete za rušenje stambene zgrade, te je tuženoj naloženo da tužiocima omogući i dozvoli bez posebne naknade, potpunu rekonstrukciju zgrade na zemljištu k.č. 1/64, upisanom

u zk. ul. 210 i PL broj 38 S., u roku od 30 dana (stav 1. izreke). Obavezana je tužena da tužiocima na ime izgubljene dobiti za period od 01. januara 1998. godine do 24. oktobra 2012. godine, isplati iznos od 42.300 KM i to prvotužiteljici iznos od 25.380 KM, drugotužiteljici iznos od 8.460 KM, trećetužiteljici iznos od 4.230 KM i četvrtotužiocu iznos od 4.230 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 01. januara 1998. godine do isplate, u roku od 30 dana (stav 2. izreke). Obavezana je tužena da tužiocima nadoknadi troškove postupka u iznosu od 24.701,21 KM, u roku od 30 dana (stav 3. izreke). Odbijen je zahtjev tužilaca da se tužena obaveže da im isplati iznos od 20.100 KM na ime materijalne štete nastale na pokretnim stvarima, prvotužiteljici iznos od 6.700 KM, drugotužiteljici iznos od 6.700 KM, trećetužiteljici iznos od 3.350 KM i četvrtotužitelju iznos od 3.350 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 01. januara 1998. godine do isplate, u roku od 30 dana (stav 4. izreke).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Bijeljini, broj: 82 0 P 001321 13 Gž od 27. avgusta 2013. godine, žalba tužilaca je odbijena, tako da je potvrđena prvostepena presuda u dijelu kojim je odbijen zahtjev za naknadu štete na pokretnim stvarima, dok je žalba tužene djelimično uvažena i presuda preinačena u stavu 1. i 2. izreke, tako što su ti zahtjevi odbijeni.

Tužioci pobijaju drugostepenu presudu, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se drugostepena presuda preinači, tako da se žalba tužilaca uvaži, a žalba tužene odbije ili da se presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

U odgovoru na reviziju, osporeni su razlozi revizije i predloženo da se ista odbije.

Revizija je djelimično osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužilaca da se tužena obaveže da izvrši potpunu rekonstrukciju i izgradnju porodične kuće u suvlasništvu tužilaca i uspostavi stanje kakvo je bilo prije nastanka štetnog događaja ili da se obaveže da tužiocima isplati ukupan iznos od 81.767,92 KM, na ime materijalne štete nastale rušenjem objekta tužilaca i da se tuženoj naloži da tužiocima omogući i dozvoli bez posebne naknade potpunu rekonstrukciju zgrade, da im na ime izgubljene dobiti zbog nemogućnosti izdavanja poslovnog prostora koji se nalazio u prizemlju objekta, za period od 01. januara 1998. godine do 24. oktobra 2012. godine, isplati iznos od 42.300 KM i na ime materijalne štete nastale na pokretnim stvarima da im isplati iznos od 20.100 KM, sa zakonskom zateznom kamatom.

Odlučujući o zahtjevu tužilaca, po provedenom dokaznom postupku, prvostepeni sud je utvrdio: da je pravni prednik tužilaca, sada umrla Z.B. rođ. P., čiji su tužioci zakonski nasljednici, prema rješenju o nasljeđivanju prvostepenog suda od 04. marta 2008. godine, bila vlasnik stambeno-poslovnog objekta izgrađenog na k.č. broj 1/64, upisanog u zk. ul. broj 210 k.o. S., koji je na osnovu zaključka Izvršnog odbora Opštine S. od 04. jula 1997. godine, porušen 1997. godine.

Na osnovu utvrđenih činjenica, prvostepeni sud je zaključio da je prigovor zastare bez osnova, s obzirom da je objekat srušen 1997. godine, a da je Izvršni odbor tužene donio Zaključak dana 15. decembra 2000. godine, kojim se tužena obavezala da vlasnicima srušenih objekata izvrši obeštećenje u vidu ponovne izgradnje, isplate novčane naknade ili obezbjeđenja druge lokacije za izgradnju objekata, da isti predstavlja priznanje tužene i da je doveo do prekida zastare potraživanja u smislu člana 387. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/86, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93,

3/96, 39/03 i 74/04, dalje: ZOO), pa kako je tužba podnesena 30. juna 2008. godine, da nije istekao opšti zastarni rok od 10 godina. U pogledu odgovornosti za štetu, ocijenio je da je tužena na nezakonit način porušila objekat tužilaca, jer da nije provela postupak po zakonu i da nije omogućila tužiocima da učestvuju u postupku, pa i u slučaju da je objekat ugrožavao sigurnost prolaznika, da su tužioci kao suvlasnici objekta trebali biti upoznati o rušenju ili biti pozvani da objekat dovedu u ispravno stanje, a da nezakonitost postupanja tužene proizlazi i iz Zaključka Izvršnog odbora od 15. decembra 2000. godine, kojim se obavezala na nadoknadu štete, pa je djelimično usvojio zahtjev, tako što je tuženu obavezao da izvrši rekonstrukciju i izgradnju objekta i uspostavi stanje kakvo je bilo prije nastanka štetnog događaja ili da se može osloboditi svoje obaveze isplatom iznosa 81.767,92 KM, na ime naknade štete za rušenje, uz obavezu tužene da im omogući bez posebne naknade da izvrše rekonstrukciju objekta, te je obavezao tuženu da im na ime izgubljene dobiti isplati iznos od 42.300 KM, a zahtjev za naknadu materijalne štete za pokretne stvari u iznosu od 20.100 KM je odbio, nalazeći da tužioci nisu dokazali osnovanost tog zahtjeva.

Odlučujući o žalbama stranaka, drugostepeni sud je ocijenio da je pogrešan zaključak prvostepenog suda da je objekat tužilaca srušen na nezakonit način, s obzirom da je srušen na osnovu Zaključka Izvršnog odbora tužene, broj: 509/07 od 04. jula 1997. godine. Smatra da u ovom slučaju ne postoji mogućnost naturalne restitucije, u smislu člana 185. stav 1. ZOO, jer da je stambeni objekat porušen, a da je izreka prvostepene presude nerazumljiva i neizvršiva, da tužioci nisu naveli dimenzije kuće koju bi trebalo rekonstruisati i da je takav zahtjev neodređen i nemoguć, da se radi o starom objektu koji je oštećen ratnim dejstvima, da se vještak izjasnio da je kuća stara oko 100 godina. Pored navedenog, obrazlaže da predmet ovog spora nije isplata novčanog iznosa, nego alternativno ovlaštenje, facultas alternativa u smislu člana 178. ZPP i da se u tom slučaju sud ne može upuštati u ispitivanje da li je traženi novčani iznos odgovarajući. U pogledu izmakle koristi sudio je na osnovu članova 155. i 189. ZOO, nalazeći da je zahtjev neosnovan, jer da nije dovoljno samo imati poslovni prostor, s obzirom da je bio u ruševnom stanju, a da se izgubljena dobit nije mogla utvrditi na osnovu ugovora o zakupu poslovnog prostora od 1991. godine. Smatra da je pravilno odbijen zahtjev za naknadu štete za uništene pokretne stvari, iz razloga što su iste izložene kvarovima i oštećenjima, s ograničenim rokom trajanja i što tužioci nisu dokazali u kakvom su stanju bile stvari u vrijeme rušenja i kada su nabavljene. Zbog navedenog je žalbu tužilaca odbio, a žalbu tužene djelimično uvažio i na primjenom odredbi članova 224. stav 1. tačka 5. i člana 229. stav 1. tačka 4. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske” broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, dalje: ZPP), sudio kao u izreci pobijane presude.

Odluka drugostepenog suda je pravilna, izuzev dijela kojim je odlučeno o zahtjevu tužilaca za naknadu štete kao o facultas alternativni, primjenom člana 178. ZPP.

Revizijom tužioci s osnovom ističu da su nižestepeni sudovi pogrešno zaključili da je zahtjev postavljen u vidu facultas alternative, jer da su u stvari postavili zahtjev za naknadu štete zbog porušenog objekta, saglasno odredbi člana 185. ZOO.

Nije sporno da je tužena 1997. godine, srušila kuću koja je bila u vlasništvu pravnog prednika tužilaca, kada je istovremeno srušeno više kuća u Srebrenici na istoj lokaciji. Uništenje predmetne kuće jeste šteta koju su tužioci pretrpjeli u smislu člana 155. ZOO, usljed čega su i podnijeli tužbu radi uspostave ranijeg stanja, ili naknade štete u novcu.

Saglasno odredbi člana 185. ZOO, krajnji cilj instituta naknade štete je uspostavljanje stanja kakvo je postojalo prije prouzrokovanja štete. Uspostavljanje ranijeg stanja kao osnovni oblik naknade ima prioritet pred novčanom naknadom. ZOO predviđa novčanu naknadu kao isključivi oblik naknade, u slučajevima kada uspostavljanje ranijeg stanja (naturalna restitucija) nije moguće i kada sud smatra da nije nužno obavezati odgovorno lice da izvrši uspostavljanje ranijeg stanja.

Tužiocima su u podnesku od 16. januara 2013. godine, konačno postavili tužbeni zahtjev. Zahtjev za naknadu štete postavili su alternativno, ili da im se šteta nadoknadi putem naturalne restitucije tj. rekonstrukcijom i izgradnjom objekta na način da se uspostavi stanje kakvo je bilo prije nastanka štete ili da im se šteta nadoknadi u novcu. Nižestepene presude ne sadrže ocjenu dokaza koji su izvedeni radi dokazivanja visine štete, odnosno naknade u novcu, pa time ni razloge u pogledu odlučnih činjenica za ocjenu osnovanosti i visine tužbenog zahtjeva.

U ovom slučaju tužena može odgovarati za štetu koja je tužiocima pričinjena rušenjem kuće. Iz predmetnog spisa proizlazi da je tokom postupka proveden dokaz čitanjem zaključka IO Opštine S. od 04. jula 1997. godine, na osnovu kojeg je izvršeno rušenje. Međutim taj zaključak nije uložen u predmetni spis, a nižestepeni sudovi nisu obrazložili njegovu sadržinu, pa ovaj sud nije mogao cijeliti sadržaj zaključka u odnosu na predmetni stambeno poslovni objekat tužilaca.

Da bi došlo do odgovornosti za štetu u smislu člana 154. st. 1. ZOO, potrebno je ne samo da neko lice pretrpi štetu, već i da se ostvare druge pretpostavke i to: postojanje subjekta odgovornog za štetu, štetna radnja, protivpravnost štetne radnje, uzročna veza između štetne radnje i štete. U konkretnom slučaju drugostepeni sud nije na pravilan način cijenio da li postoje sve potrebne opšte i posebne pretpostavke odštetne odgovornosti tužene za naknadu štete koju tužiocima zahtijevaju u ovoj parnici, da li je rušenje kuće bilo protivpravno, odnosno da li je tužiocima pružena mogućnost da učestvuju u tom upravnom postupku.

Sudovi nisu pravilno odlučili o zahtjevu kojim traže da im tužena šteta nadoknadi u novcu, niti su utvrdili odlučne činjenice na osnovu izvedenih dokaza, nalazeći da tužiocima nisu postavili tužbeni zahtjev za naknadu štete u novcu, nego zahtjev u vidu facultas alternative.

Kako su tužiocima tužbeni zahtjev za naknadu štete postavili alternativno, to se ne radi o potraživanju na osnovu facultas alternative, kako pogrešno nalaze prvostepeni i drugostepeni sud, pa revizija pravilno ukazuje da su sudovi prilikom odlučivanja počinili povredu odredaba parničnog postupka iz člana 178. ZPP, obrazlažući odluke da isplata novca kao naknade štete u konkretnom slučaju nije predmet spora, pa da se sud ne može upuštati u ispitivanje odgovara li označeni novčani iznos vrijednosti stvari koja je predmet spora i da se tuženi ne može obavezati na isplatu tog novčanog iznosa.

Tužiocima se nisu žalili na prvostepenu presudu u dijelu kojim je sud odlučio o zahtjevu kao o facultas alternativni, jer je tužbeni zahtjev usvojen, ali je tužena u svojoj žalbi osporila prvostepenu presudu u tom dijelu, ukazujući da nije pravilna tvrdnja prvostepenog suda da se ne radi o alternativnom zahtjevu, nego o facultas alternativni, te da je sud ignorisao nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke.

Prema tome, usljed povrede odredaba parničnog postupka iz odredbe člana 178. i člana 209. ZPP, na koje je revizijom ukazano, pobijana presuda je u ovom dijelu ukinuta, na osnovu člana 249. stav 1. istog zakona, jer sud nije odlučio o zahtjevu koji su tužiocima postavili.

Osnovano se u reviziji ukazuje da je odluka o troškovima postupka u pobijanoj odluci nejasna, zbog čega je revizija i u ovom dijelu usvojena, a odluka u tom dijelu ukinuta u skladu sa odredbom člana 397. stav 3. ZPP.

U preostalom dijelu revizija nije osnovana.

Drugostepeni sud je pravilno zaključio da u konkretnom slučaju nije moguća naturalna restitucija, da se izvrši potpuna rekonstrukcija i izgradnja porodične kuće, s obzirom da je predmetna kuća bila stara, sagrađena je 1920. ili 1925. godine, u toku ratnih dejstava oštećena usljed granatiranja, a da je bila u takvom stanju proizlazi iz priloženih fotografija kuće i drugih provedenih dokaza.

Po pravilima o naknadi štete lice koje je odgovorno za štetu može se obavezati da oštećenom koji umjesto naknade u novcu traži naturalnu restituciju, preda istu količinu istovrsnih stvari (tzv. generična naknada). Međutim, objekat je prostorno individualizirana stvar (res species). Zato vlasnik za oštećenu ili srušenu zgradu ne može tražiti u zamjenu drugu odgovarajuću zgradu ili da se tuženoj naloži da tužiocima omogući i dozvoli bez posebne naknade potpunu rekonstrukciju takve zgrade, jer u tom slučaju nisu istovrsni objekti. Prema tome i pod uslovom da je tužena u konkretnom slučaju odgovorna za štetu zbog rušenja objekta tužilaca, po pravilima obligacionog prava se nije mogao usvojiti tužbeni zahtjev za naturalnu restituciju, a u slučaju ako uspostavljanje ranijeg stanja nije moguće, oštećenom će se dosuditi naknada u novcu.

Vještačenjem je utvrđena visina štete u obliku izgubljene dobiti kroz neostvarenu zakupninu od izdavanja poslovnog prostora u zakup, koja se mogla ostvariti u redovnom toku stvari prema stanju na tržištu. Polazeći od utvrđenog činjeničnog stanja, drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu i odbio tužbeni zahtjev. Vrhovni sud nalazi da je pravilna odluka drugostepenog suda u odnosu na ovaj zahtjev i u tom dijelu u potpunosti prihvata razloge tog suda, zbog čega ne stoje navodi revizije o pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Prema odredbi člana 189. tačka 3. ZOO, pri ocjeni visine izmakle koristi, uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovnom toku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom.

U konkretnom slučaju, tužioci temelje taj zahtjev samo na činjenici da im je tužena porušila stambeno poslovni objekat, koji su prije rata izdavali u zakup. Međutim, po navedenom tekstu zakona, ovo nije dovoljan osnov za dosuđivanje naknade štete po osnovu izmakle koristi. Tužioci nisu izveli dokaze na okolnost da su osnovano očekivali odgovarajuću dobit od poslovnog prostora koji je predmet spora, a koju nisu ostvarili zbog štetne radnje i da su osnovano očekivali da ga u spornom vremenskom periodu mogu izdati u zakup. Pravilan je stav drugostepenog suda da samo posjedovanje slobodnog prostora ne znači i mogućnost da bude izdat u zakup, ako je stanje na tržištu takvo da je ponuda veća od potražnje, a vještak ekonomske struke u dopuni nalaza od 25. januara 2013. godine, se izjasnio da je u Srebrenici došlo do manje potražnje poslovnih prostora, da u Srebrenici i u okruženju gotovo da i nema privredne aktivnosti, odnosno potražnje za novim poslovnim prostorima, da se postojeći prostori zatvaraju, te da ima praznih prostora koji se nude u zakup.

U pogledu pokretnih stvari, revizija gubi iz vida da su tužioci bili dužni da dokažu činjenice na kojima zasnivaju ovaj zahtjev. Ni navodima revizije nije ukazano na kojim dokazima zasnivaju svoj zahtjev, a koji bi uticali na drugačiju odluku, a naročito u pogledu postojanja pokretnih stvari koje imaju trajniju vrijednost. Zbog toga, ovaj sud prihvata razloge koje je dao drugostepeni sud, a reviziju u ovom dijelu cijeni neosnovanom.

Iz datih razloga, primjenom odredaba člana 248. ZPP, u ovom dijelu revizija je odbijena kao neosnovana.

Predsjednik vijeća
Staka Gojković

Za tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić